

azonosítanunk a terepen. A bánya Ny-i oldalából egy késő középkori edény peremtöredékét gyűjtöttük. A lelőhely központi része feltehetően a bányától Ny-ra eső lapos dombtetőn – a Margit-forrás és a bánya közötti részen – lehetett. Nyilván a közeli Margit-forrás biztosította az itt élők vízszükségletét. A lelőhely talán a bányától K-re eső dombtetőn is folytatódhat, kiterjedésének pontos behatárolása nem sikerült.

Sándor-hegy 2. (MRT 2. k. 8/17 lh.): Újkőkori, a lengyeli- és a vonaldíszes kultúrához tartozó lelőhely. Felszíni megfigyelésekből ismert, régészeti feltárása eddig nem volt. A rendkívül sűrű és magas növényzet miatt a lelőhely megközelítése sem Balatonkenese, sem Balatonfűzfő felől nem sikerült. A lelőhelyet csak távolabbról fényképeztük le. A lelőhely a Margit-forrástól Ny-ra eső lapos dombtetőre valószínűsíthető, pontos behatárolása lehetetlen volt.

RAINER PÁL

22. Balatonszemes, Bagolyvár

(Somogy megye) Kk, Kú

2007. június 18–25. között megelőző feltárást végeztünk az egykori Törökvár területére tervezett fürdőmedence és pavilon helyén. A telken álló régi (1. sz.) épület ÉNy-i sarkától Ny-ra 5 m-re és attól É-ra 2,5 m-re lévő területen jelölték ki a tulajdonosoknak készülő fürdőmedence DK-i sarkát. Ez egyértelműen a 16–17. századi török erődítmény ÉNy-i sáncának területére esett. A DK-i házsaroktól 2,5 m-re tűztük ki az 1. sz. kutatóárkunk alappontját. A tőle K-re és Ny-ra kimért 1-1 m adta az 1. sz., É-D-i irányú, 15,85 m hosszú kutatóárkunk szélességét. Feltárásunk során a DK-i cövektől É-ra 7,3 m-től 10,3 m-ig egy 3 m széles, égett paticsos réteg É-i részén, kívül, 44–45 cm-es mélységben téglák kerültek elő. Találtunk egy 27×13×6 cm-es téglát is, de ennél vastagabb és szélesebb típusok is voltak. Nagyon sok paticsot figyelhettünk meg, többet vessző-, azaz sövénylenyomatokkal. Szabálytalan formájú kövek is a felszínre kerültek. A nagyon sok állatcsont mellett különböző kerámiát: belül zöld és barnamáz, kívül vonalkázott díszű bögre-, fazék- és táltöredékeket (oldalakat, aljakat stb.), valamint barbotinos technikával díszített peremeket találtunk. A törmelékből egy vaspatkó és vaszabla is a napvilágra került. A rábontásból, D-ről 8 m távolságra, a partfaltól Ny-ra 70 cm-re az égett, paticsos részből egy 0,5 m hosszú és 15 cm vastag égett gerenda darabja került elő. A Ny-i 1,5 m széles rábontásban, 30–50 cm-es mélységben a humuszos, törmelékes talajban állatcsontok, kerámia: piros peremtöredékek, fekete vastag aljtöredékek, piros gyümölcstál oldala, nagy fazékalj, oldal- és földarabjai voltak. Ez volt a vár pusztulás utáni elegyengetésének a rétege, amely alatt egy égett, paticsos objektum (ház?) maradványa létezett. Ez a paticsos réteg Ny-on egyenetlenebbül és magasabban mutatkozott. Az itt megtalált égett réteg egy 90×60 cm-es foltban jelentkezett.

Az 1. sz. kutatóárokban és a Ny-i, a K-i rábontásban előkerült török kori objektum (összeomlott ház?) réteget átmetsztük É-D-i és Ny-K-i irányban; 27 cm-es mélységben egy tapasztott, sima agyagréteg és egy 93 cm-es átmérőjű folt (gödör?) nyoma látszott. Felszedtük az égett gerenda kb. 0,5 m hosszú és 20–25 cm széles maradványát is.

A Ny-i sáncoldalhoz tervezett pavilon helyének kutatásakor a 2. és a 3. sz. szelvényben csak lépcsők, azaz teraszok kihagyásával kutattuk a sánc esetleg megmaradt szerkezetét. A 2. sz. szelvény K-i falánál megfigyelhettük a Ny-i sánc metszetét. Az 1 m vastag humuszos, növényzettel borított feltöltés alatt egy 1,5 m vastag homokos és agyagos feltöltés volt. Jól látszott, hogy csupán a sánc alsó része, épített szakasza maradt meg. A különböző védművek, az esetleges összetartó faszerkezet még nyomokban sem jelentkezett. Sőt a sánc külső, Ny-i oldalából is elhordtak már legalább 1 m-t.

A 3. sz. szelvény D-i metszetében a DNy-i saroknál 2,5 m-es mélységig ástunk le. Itt megtaláltuk a sáncárok feltöltésének legelső fázisát. Itt, az árok legmélyebben lévő ÉNy-i részéből a feketés talajból téglák, patics darabjai kerültek elő. (Ezek a vár maradványainak azon elbontási részéből származhattak, amelyeket a még nyitott sáncárokba dobáltak.) Ez a bontási szint másutt, így már az 1. sz. kutatóárok 20–30 cm-es legfelső, helyenként többrétegű feltöltési szintje alatt, így az É-i részen (ÉNy-i sarokban!) még mélyebben lévő égés-gödörben is előkerült. Ezek az égési rétegek utalnak a vár pusztulására, valamint az utána történő elbontásokra, például a napjainkig történő építkezésekre, amelyeknek során többször is feltölthették a vár belsejét és sáncárkait is.

Az 1. sz. kutatóárkunk legfelső rétege alól a második, a 40–60 cm-es mélységig lenyúló feltöltési rétegekből előkerült 17. századi kerámia, állatcsontok a vár utolsó időszakából származnak. A paticsos objektum (ház?) alapjában lévő sározas padlószint és a fölötte fekvő égett gerenda a várnak a végső pusztulásához, vagyis 1683-hoz köthető.

A források szerint a palánkvárat az ekkor elmenező török őrseg maga gyújtotta fel.

Munkatárs: N. Hrotkó Zsuzsanna.

MAGYAR KÁLMÁN

23. Balmazújváros, Ipari park

(Hajdú-Bihar megye) Szk, Á

2007-ben a Hortobágyi Nemzeti Park 72 km elektromos légkábelt földkábelre cserélt. A város DNy-i szélén a régi temető mellett húzódott a nyomvonal. Az előzetes terepbejárások alkalmával ezen a területen nem észleltünk régészeti jelenséget. A földmunkák közben azonban több nagyméretű objektum sötét foltját és 3–4 kemence maradványát figyeltük meg.

A közel 300 m hosszú nyomvonalszakaszon összesen 45 régészeti objektumot regisztráltunk. A megelőző fel-